ष्टावात्मचरितवृत्तान्तं परस्परं प्रोचतुः। हिरण्यको ऽपि मन्थरकस्य प्रणामं कृत्वा वायसाभ्यासे समुपविष्टः। अथ तं समालोक्य मन्थरको लघुपतनकमुवाच। को ऽयं मूषकः। कस्माच्च त्वया भक्ष्यभूतो ऽपि पृष्ठमारोप्यात्र समानीतः। तन्नात्र स्वल्पकारणेन भाव्यं। तच्छ्रुत्वा ५ लघुपतनक आह। भो हिरण्यको नाम मूषको ऽयं मम सुहृत्। द्वितीयमिव जीवितं। तत् किं बहुना।

पर्जन्यस्य यथा धारा यथा च दिवि तारकाः।
सिकतारिणवो यद्वत् संख्यया परिवर्जिताः।
गुणाः संख्यापरित्यक्तास्तद्वदस्य महात्मनः।
१० परं निर्वेदमापन्नः सम्प्राप्तो ऽयं तवान्तिकं ॥६२॥

मन्थरक आह। किमस्य वैराग्यस्य कारणं। वायस आह। पृष्टो मया तत्रैव। परमनेनाभिहितं। बहु वक्तव्यमस्ति। तत् तत्रैव गतः कथयिष्यामि। ममापि न निवेदितं। तद्भद्र हिरण्यक इदानीं निवेद्य तामुभयोरपि तदात्मनो वैराग्यकारणं।

कथा ॥१॥ हिरण्यकः कथयति। अस्ति दाक्षिणात्ये जनपदे मिहिलारोप्यं नाम नगरं। तस्य नातिदूरे मठायतनं भगवतो महेश्वरस्य। तत्र च ताम्रचूडो नाम परिव्राजकः प्रतिवसति स्म। स च नगरे भिक्षाटनं कृत्वा प्रभूतं सिद्धमन्नमुपादाय मठं गत्वा प्राणयात्रां समाचरति। भिक्षाशेषं च तत्रैव भिक्षापात्रे निधाय तद्भिक्षापात्रं नागदन्ते विलम्ब २० यित्वा पश्चात् स्वपिति। प्रत्यूषे तदन्नं कर्मकाराणां दत्वा तत्रैव देवतायतने सन्मार्जनोपलेपनमण्डनादिकं कर्म समाज्ञापयति। अथान्यस्मिन्नहनि ममानुचरैर्निवेदितं। स्वामिन् ताम्रचूडमठे सिद्धमन्नं प्रभूतं नागदन्तावलम्बितं सदैव तिष्ठति। तद्वयं भक्षितुं न शक्नुमः। स्वामिनः पुनरगम्यं किमपि नास्ति। तत् किं व्रजनेनान्यत्र। अद्य तत्र गत्वा २५ यथेच्छया भुंज्महे तव प्रसादात्। किमन्यत्र वृथाश्रमेण। तदाकर्ण्याह्नं